Бекітемін
Балабақша меңгерушісі:
_____ Калиаскарова М

«Айару» ортаңғы тобы

3-4 жастағы балаларға арналған «Бала тілін дамыту» бағдарламасы

(Вариативтік компонент)

2021-2022жж

Кіріспе

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында бала тілін дамытуға, олардың сөздік қорларын молайтуға, ауызша сөйлеуге үйрете отырып, үйренген сөздерін күнделікті өмірде еркін әрі күнделікті іс- әрекет кезіндегі тілдік қарым- қатынаста қолдана білуге жаттықтыру ісіне ерекше мән берілген. Яғни, мектеп жасына дейінгі кезеңде балалармен сөздік жұмысын жан-жақты жүргізу «Қатынас» білім беру саласының негізгі міндеттерінің бірі болып саналады.

Педагог балалармен сөздік жұмысын жүргізе отырып, оларды айналасындағы заттармен таныстырып, атын атай білуге, қасиеті мен сапасын, түр - түсін және пішінін ажырата білуге, қоршаған ортадағы түрлі құбылыстар жайындағы ұғым, түсініктерін дамытуға және белсенді түрде тілдік қарым - қатынас жасай білуге үйретеді.

Балалардың сөздік қорын молайтуда ойынның, тапсырма жаттығулардың орны ерекше. Ойын арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеу машығы тез игеріледі, таным белсенділіктері қалыптасады, сондай-ақ ақыл- ойы өсіп жетіледі. Ұрпақтан ұрпаққа жалғасын тауып келе жатқан, әрі үлкен мәні бар мәдени шығармашылық - саусақ ойыны болып табылады. Саусақ ойынын ойнай отырып, балалар қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарды, жан - жануарларды, құстарды, ағаштарды т.б көптеген бейнелерді бейнелей алады. Сөйлеу тілі мүшелері әрекетінің қозғалуларының дамуы қол саусақтарының нәзік қимылдарының дамуымен тығыз байланыста болғандықтан, бала қолының ептілігін толық жетілдіру, түзету жұмыстарын жүйелі жүргізуді қалайды.

Саусақ, тіл жаттығулары балалардың:

- нәзік саусақ бұлшық еттерін жаттықтыру арқылы қолын жазуға дайындайды;
- тілін дамытуға өлшеусіз үлес қосады;
- қимыл арқылы өлең жолдарын қиындықсыз түсініп, жаттап алады;
-айтылуы қиын дыбыстарды дұрыс айтуға ойын түрінде тез жаттығады;
- есте сақтау қабілеті артады;
-елестету арқылы қиялын дамытады;
- әр кейіпкердің рөліне енуді үйреніп, даусын құбылтып, еркін сөйлеуге жаттығады;
- өлеңдерді жаттап, жан-жануарлардың дыбыстарын салу арқылы айтылуы қиын ызың, үнді дауыссыз дыбыстарды анық айтып үйренеді;
- ертегіні тыңдай отырып дауысты, дауыссыз дыбыстар туралы жалпы түсініктері дамиды.

Ұсынылып отырған бағдарламада саусақ, тіл жаттығуларының мақсаттарына сәйкес қол қимылының белсенділігін арттыруға өз үлесін қосатын қол еңбегінің үлгілері берілген.

Мақсаты:

Мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың ана тілінің ережелері мен базалық нормаларын игеру және оны қолдана білу іскерліктерін дамыту

Міндеттері:

- Балалармен сөздік жұмысын жүргізу;
- Қоршаған ортадағы түрлі құбылыстар жайындағы түсініктерін дамыту;
- Белсенді тілдік қарым-қатынас жасауға үйрету;
- Айналадағы заттардың қасиеті мен сапасын, түр-түсін, пішінін ажыратуға үйрету;
- Мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын дамыту.

Мазмұны:

- Сөйлем
- Отбасы мүшелері
- Сөйлем құрылымы
- Сөз тіркестері
- Тіл ұстарту жаттығулары
- Сөйлем құрылымына талдау
- Сөздерді буынға бөлу

Тақырыптық жоспар үлгісі

Ай	№	Тақырыптар	Мақсаты	Сағат саны	Уақыты	Көрнекіліктер
Қыркүйек	1.	Сөйлем. Саусақ жаттығуы «Доп»	Сөйлем туралы түсінік. Суретке қарап сөйлемдер құрау.Балалардың ой-өрісін, тілін дамыту. Ұқыптылыққа, әдептілікке тәрбиелеу. Саусақ моторикасын дамыту	1		Күз мезгіліне байланысты сурет
	2.	Буын, дыбыс. Саусақ жаттығуы «Кірпі»	Буын, дыбыс туралы түсінік. Дыбыстан буын, буыннан сөз құрату. Сөзді буынға бөлу, буынның дыбыстық құрамын ажырату	1		Кірпінің суреті
	3.	Отбасы. Саусақ жаттығуы «Күнге ұқсаймыз»	Отбасы мүшелері туралы түсініктерін кеңейту. Отбасы тақырыбына сурет бойынша әңгіме құрауға, отбасы мүшелерін ажырата білуге, оларды құрметтеуге, сыйлауға тәрбиелеу. Өз отбасымен байланыстыра отырып, ондағы өз орнын білуді үйретіп, сөздік қорын дамыту	1		Отбасы туралы сурет; Балалардың өз отбасыларының суреттерінен көрме жасау
	4	Дауысты, дауыссыз дыбыстар. Тіл жаттығуы «Ағайынды аралар»	Дауысты, дауыссыз дыбыстар туралы түсінік беру. Олардың ерекшеліктерін түсіндіру	1		Күз мезгілі туралы өлең
Қазан	5.	Күз кереметі. Жемістер. Саусақ жаттығуы «Саңырауқұлақ»	Сурет бойынша әңгіме құрастыру. Жемістердің аттарын атап, ажырата білу. Жемістер туралы өлең үйретіп, жұмбақтар шешкізу арқылы сөздік қорларын толықтыру	1		Жемістер суреті
	6.	Сөз. Сөз тіркестері. Саусақ жаттығуы «Құлпы»	Сөз туралы алған білімдерін бекіту. Қол жаттықтыру жұмыстарын жүргізу	1		Ертегі кейіпкерлерінің суреттері
	7.	Сөйлем құрылымы. Саусақ жаттығуы «Жаңбыр»	Сөйлем құрылымы туралы түсініктерін кеңейту. Екі, үш сөзден тұратын сөйлемдер құрату	1		Жаңбыр туралы сурет, өлең
	8.	Сөйлем түрлері. Саусақ жаттығуы «Моншақ»	Сөйлем түрлері туралы түсінік беру. Қол жаттықтыру жаттығулары	1		Моншаққа байланысты мазмұнды суреттер
	9.	Ойыншықтар. Саусақ жаттығуы	Ойыншықтар туралы түсініктерін кеңейту. Ойыншықтарды ұқыпты ұстауға баулу. Антоним сөздер туралы түсіндіру	1		Ойыншықтардың суреттері

		«Тыңдамайтын доп»				
	10.	Сурет бойынша әңгіме. Тіл жаттығуы «Тынымсыз тіл туралы ертегі»	Байланыстыра сөйлеуге баулу. Тіл ұстарту жаттығулары	1		Тәрбиешінің шығармашылығы бойынша сурет
	11.	Үш-төрт сөзден тұратын сөйлемдер құрастыру. Тіл жаттығуы «Ағайынды аралар»	Үш-төрт сөзден тұратын сөйлемдер құрастыру. Сөйлемнің құрылымына талдау жасау. Қол жаттықтыру жаттығулары	1		Ара тақырыбына байланысты сөйлемдер құрату
	12.	Сөз тіркесі. Тіл жаттығуы «Шегіртке»	Сөз тіркесі туралы алған білімдерін кеңейту. Суреттерге қарап, сөз тіркестерін құрастыру	1		Шегіртке тақырыбына байланысты сурет
Желтоқсан	13	Қысқа дайындық. Тіл жаттығуы «Дауыстарын қайтала»	Сурет бойынша әңгіме құрастыру	1		Жануарлар суреттері, аудио, видео таспалар
	14.	Қысқы тіршілік. Саусақ жаттығуы «Қасқыр»	Қыстап қалатын құстар мен жануарлардың қысқы тіршілігі туралы әңгімелесу. Сурет бойынша әңгіме құрастыру	1		Құстар мен жануарлардың мазмұнды суреттері
	15.	Менің Қазақстаным. Саусақ жаттығуы «Үй »	Қазақстан Республикасы туралы түсінік беру. Еліміздің рәміздері, астана туралы түсіндіру	1		Рәміздер, Астана туралы бейне ролик
	16.	Қысқы еңбек. Саусақ жаттығуы «Мұз бұлақ»	Адамдардың қысқы еңбегімен таныстыру. Үлкендердің еңбегін құрметтеуге баулу	1		Үлкендердің еңбегі туралы сурет, бейне ролик
Қаңтар	17.	Қыс қызығы. Саусақ жаттығуы «Аққала»	Қыс мезгілі туралы түсінігін кеңейту. Сурет бойынша әңгіме құрастыру	1		«Қыс қызығы» картинасы
	18.	Сөз тіркестері, сөз, буын, дыбыс. Тіл жаттығуы «Қоңыз»	Сөз тіркестері туралы түсінік беру. Сөз тіркестерін сөздерге, сөзді буынға, буынды дыбысқа бөле білуді үйрету	1		Қоңыз туралы материалдар (интернеттен)
	19	Киімдер. Саусақ жаттығуы «Қолшатыр»	Киімдер туралы түсініктерін кеңейту.Жыл мезгіліне байланысты киетін киімдер туралы әңгімелесу	1		Жыл мезгіліне байланысты киімдер суреттері
	20	Үй жануарлары.	Үй жануарлары туралы алған түсініктерін тереңдету.Үй	1		Үй жануарлары

		Саусақ жаттығуы «Ботақан»	жануарларының төлдерін ажыратып айтуға, олардың қалай дыбыстайтынын меңгерту. Үй жануарларын күтуге, қамқор болуға баулу, ересек адамдардың еңбегін құрметтей білуге тәрбиелеу			туралы слайд, аудио, видео таспалар
Ақпан	21	Жабайы аңдар. Саусақ жаттығуы «Қорбаңбай аю»	Ертегі мазмұнын сұрақтар бойынша әңгімелету. Сөздік қорларын байыту	1		Жабайы аң туралы ертегі слайды, аудио, видео таспалар
	22	Көлік түрлері. Саусақ жаттығуы «Ұшақ»	Көліктер туралы түсініктерін кеңейту. Қол жаттықтыру жаттығулары	1		Көлік түрлері туралы слайд, аудио, видео таспалар
	23	Аң аулау. Саусақ жаттығуы «Қарсақ пен түлкі»	Аңшы туралы әңгімелеу. Аңшы сөзін жекеше, көпше түрде айтқызу. Сурет бойынша әңгімелесу	1		«Аңшы» картинасы
	24	Сурет бойынша әңгіме. Тіл жаттығуы «Майлыаяқ»	Әңгімені үлгі сызба бойынша баяндау. Әңгімені өз қиялымен аяқтау. Тіл ұстарту жаттығулары	1		Итке байланысты суреттер жинағы
Наурыз	25	8 наурыз – Аналар мерекесі. Саусақ жаттығуы « Гүл тереміз»	Аналар мерекесі туралы түсініктерін қалыптастыру. Сөйлемдер құрастыру. Ана тақырыбына өлеңдер оқу. Сөздерді анық айтқызу	1		Ана туралы өлең (Тәрбиешінің шығармашылығы бойынша)
	26	«Жыл басына таласқан хайуанаттар» ертегісі. Саусақ жаттығуы « Тышқан»	Ертегі мазмұнын айту, сахналау.Жұмбақтар шешу, өлеңдер оқу	1		Ертегі желісі бойынша сахналық қойылым көрнекіліктерін дайындау
	27	Наурыз – жыл басы. Дидактикалық ойын «Сандық»	Наурыз мерекесі туралы түсінік. Ұлттық ойындар туралы әңгімелеу	1		Наурыз мерекесі туралы бейне ролик
	28	Малдың төлі. «Төлдер айтысы» ертегісі. Саусақ жаттығуы « Бұзауқан»	Ертегіні мазмұндау. Төлдер тақырыбына өлеңдер оқыту. «Төлдер айтысы» ертегісін рөлдерге бөліп, сахналау	1		Ертегі желісі бойынша сахналық қойылым көрнекіліктерін

						дайындау
Сәуір	29	Буынға бөлейік. Саусақ жаттығуы « Торғай мен түлкі»	Сөздерді буынға бөлдіру. Олардың неше буыннан тұратынын анықтау. Қол жаттықтыру жаттығулары	1		Торғай мен түлкі суреттері
	30	Дыбыстың сөздегі орны. Ойын «Қасқыр»	Сөздегі дауыссыз дыбыстың орнын анықтау. Тіл ұстарту жаттығулары	1		Қасқыр туралы суреттер
	31	Менің сүйікті қалам. Саусақ жаттығуы « Күн мен гүл»	Қала туралы әңгімелеу	1		Қала туралы бейне ролик
	32	Менің достарым. Саусақ жаттығуы « Күн көжек»	Қоршаған орта, достар туралы түсініктерін кеңейту. Сурет бойынша әңгіме құрату	1		«Менің достарым» картинасы
Мамыр	33	Балабақша. Саусақ жаттығуы « Тордағы құс»	Балабақша туралы түсініктерін кеңейту. Сурет бойынша әңгімелеу	1		Балабақша туралы бейне ролик
	34	Ауылда. Саусақ жаттығуы « Қошақаным»	Ауыл туралы әңгімелеу	1		Ауыл туралы бейне ролик
	35	Ыдыстар. Дидактикалық ойын: «Ыдыстарды толықтыр»	Ыдыс-аяқ туралы түсініктерін кеңейту, жұмбақтар шешкізу. Сөйлемдер құрастырту	1		«Ыдыстар» картинасы сериясы
	36	Біз мектепке барамыз. Дидактикалық ойын: «Оқу құралдарын ата»	Мектеп туралы түсінік беру. Сурет бойынша әңгімелеу	1		Мектеп туралы бейне ролик
				36 сағат		

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту стандарты

2. Мектепке дейінгі ересек жастағы балаларды тәрбиелеу мен оқытуға арналған «Біз мектепке барамыз» бағдарламасы

3. Мектепке дейінгі жалпы білім беру бағдарламасы

4. Г.Д.Абдрахимова
«Саусақ және тіл жаттығулары» «Арман-ПВ» баспасы,2013жыл

5. Тіл дамыту. Дидактикалық ойындар Алматы-кітап баспасы, 2008жыл

6. Е.Өтетілеуова
«Балақай» өлеңдер жинағы Алматы-1986 жыл

7. Д.З.Жүсіпова, С.Ж.Андабекова, К.А. Сатыбалдиева, Қ.Т.Байғабылова

Көркем әдебиет Хрестоматия «Аруна» баспасы

8. Р.Б. Нұртазина, А.Д.Сейсенова, Б.Х. Исмағұлова, Г.Қ. Досмамбетова

Көркем сөз әлемі
Алақай Хрестоматия «Аруна» баспасы

9. Д.З. Жүсіпова, Ф. Қ. Исхакова, Т.Ж.Омарғалиева, Б.Ж.Ноғайбекова
Тіл дамытудың ғажайып әлемі «Аруна» баспасы

Бекітемін:
Балабақша меңгерушісі:
_____ Калиаскарова М

5-жастағы балаларға арналған «Мен ертегі білемін» бағдарламасы

(Вариативтік компонент)

«Аяна» мектепалды даярлық тобы

2021-2022жж

№	Тақырыбы	Мақсаты	Көрнекілік--құралдар	Сань
1	«Бауырсақ» ертегісі	Ертегіні еске түсіру арқылыбалалардың тілдерін дамыту.	Фланелеграф, конус театры,қуыршақ театры, орамал, тақия, кейіпкерлердің атрибуттары	
2	«Бұл бауырсақ - кішкентай қу аң»	Ойын арқылы кейіпкерлердің рөлін таңдай отырып, балалардың қызығушылықта-рын арттыру.		1
3	«Бауырсақ, бауырсақ мен сені жеймін...»	Тілдерін жаттықтыру.		1
4	«Бауырсақ» ертегісінің қойылымы	Балалардың ойын тиянақтаужәне өнерлерін іске асыру.		1
5	«Шалқан» ертегісі	Ертегіні еске түсіру арқылы балалардың тілдерін дамыту.	Фланелеграф, саусақ қуыршақ театры, үстел үстіндегі театр, кейіпкерлердің атрибуттары	1
6	«Ата мен әжемде қонақта болғанда»	Шалқанды отырғызу кезіндеайтылатын өлең шумағы ар қылы балалардың тілдерін байыту және білімдерін кеңейту.		1

7	«Осындай үлкен шалқан...»	Белсенді балаларды кейіпкерлердің рөлдерін эмоция арқылы көрсете білуге үйрету.		1
8	«Шалқан» ертегісін сахналау	Кейіпкерлердің рөлін атқара білуге дағдыландыру.		1
9	«Үш аю» ертегісі	Ертегіні еске түсіру арқылы балалардың тілдерін дамыту.	Сюжетті суреттер,қуыршақ театры, тақия, кейіпкерлердің атрибуттары	1
10	«Қане досым, сөзге қосыл»	Ойын арқылы кейіпкерлердіңрөлін таңдай отырып,бала лардың қызығушылықтарын арттыру.		1
11	«Үшаюда қонақта»	Тілдерін жаттықтыру.		1
12	«Үш аю»	Балалардың ойын тиянақтау және өнерлерін іске асыру, ертегіні сахналау.		1
13	«Үйшік» ертегісі	Ертегіні еске түсіру арқылы бала-лардың тілдерін дамыту.	Фланелеграф, қуыршақ театры, кейіпкерлердің атрибуттары	1
14	«Үйшік» ертегісі	Балалардың тілдерін байыту және білімдерін кеңейту.		1

15	«Қәне досым, сөзге қосыл»	Белсенді балаларды кейіпкер-лердіңрөлдерін эмоция арқылы көрсете білугеүйрету.		1
16	«Көз көруге тоймайды,құлақ естуге жалықпайды»	Кейіпкерлердің рөлін атқара білуге дағдыландыру, ертегіні сахналау.		1
17	«Түлкі мен қояндар» ертегісі	Балаларды ертегінің мазмұнымен таныстыру.	Конус театры, қуыршақ театры, кейіпкерлердің атрибуттары.	1
18	«Түлкі, түлкі, түлкішек»	Қимылды ойындар арқылы кейіпкерлердің рөлін айтып, белсенді балаларды таңдай отырып, қызығушылығын арттыру.		1
19	«Қу түлкі мен қорқақ қояндар»	Ертегідегі қоян мен түлкінің сөздерін балаларға үйрету. Түлкі мен қояндар арасындағы диалог.		1
20	«Түлкі мен қояндар»	Балалардың рөлді дұрыс ойнай білуін және сөздердегі әр дыбыстарды анық айтуларын қадағалау.Ертегіні сахналау.		1
21	«Қоянның үйшігі» ертегісі	Ертегі мазмұнымен таныстырып, ертегіге деген қызығушылығын арттыру.	Фланелеграф, қуыршақ театры, кейіпкерлердің атрибуттары	1

22	«Оқы да біл, ойна да күл»	Ойын арқылы балаларды рөлдерге бөлу, кейіпкерлердің сөздерін дұрыс айтуға үйрету.		1

23	«Досы көпті жауалмайды, ақылы көпті дау алмайды»	Кейікерлердің сөздерін дұрыс айтуларын қадағалау және рөлдерін ретімен орындауға үйрету.	Ертегі суреттері, кейіпкерлердің атрибуттары	1
24	«Көз көруге тоймайды, құлақ естуге жалықпайды»	Ертегінің мазмұны бойынша кейіпкерлердің іс – әрекетіне қарап, әсерлі көңіл- күйін білдіре отырып сезіне білуге үйрету. Ертегіні сахналау.		1
25	«Жеті лақ және қасқыр» ертегісі.	Ертегінің мазмұнын еске түсіре отырып тілдік қорларын байыту.	Фланелеграф, қуыршақ театры, кейіпкерлердің атрибуттары	
26	«Лақтарым менің, лақтарым менің....»	Ойын арқылы балаларды рөлдерге бөлу, кейіпкерлердің сөздерін дұрыс айтуға үйрету.		1
27	«Алақай, алақай! Анамыз келді, бізге, сүт әкелді»	Ертегіге деген қызылушылықтарын арттыру.		1
28	«Жеті лақ және қасқыр»ертегісі	Әр баланың өз рөлін дұрыс орындауын қадағалау.Ертегіні сахналау.		1
29	«Алтын айдарлы әтеш» ертегісі	Ертегінің мазмұнымен таныстыру.	Фланелеграф, кейіпкерлердің атрибуттары	1
30	«Жібек сақалы бар, майға батырып алған басы бар»	Кейіпкерлердің рөлдерін бере отырып, балаларға сөздері мен қимыл – қозғалыстарын үйрету.		1

31	«Сымбатты әтеш»	Балаларды ертегіні диалог бойынша орындауға үйрету.		1
32	«Алтын айдарлы әтеш» ертегісі	Ертегідегі кейіпкерлердің рөлін дұрыс орындауларын қадағалау, сахналау.		1
33-34	«Ертегі әлеміне саяхат»	Өткен ертегілерді еске түсіріп, мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру арқылы білімдерін тиянақтау.	Ертегі суреттері, кейіпкерлердің атрибуттары	1
35-36	«Ертегі елі жермен келе, жатыр!»	Ертегі кейіпкерлерінің жағымды – жағымсыз жақтарын таба білуге үйрету.		1

Бекітемін:
Балабақша меңгерушісі:
_____ Калиаскарова М

«Балапан» ортаңғы тобы

3-4 жастағы балаларға арналған «Бала тілін дамыту» бағдарламасы

(Вариативтік компонент)

2021-2022жж

Кіріспе

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында бала тілін дамытуға, олардың сөздік қорларын молайтуға, ауызша сөйлеуге үйрете отырып, үйренген сөздерін күнделікті өмірде еркін әрі күнделікті іс- әрекет кезіндегі тілдік қарым- қатынаста қолдана білуге жаттықтыру ісіне ерекше мән берілген. Яғни, мектеп жасына дейінгі кезеңде балалармен сөздік жұмысын жан-жақты жүргізу «Қатынас» білім беру саласының негізгі міндеттерінің бірі болып саналады.

Педагог балалармен сөздік жұмысын жүргізе отырып, оларды айналасындағы заттармен таныстырып, атын атай білуге, қасиеті мен сапасын, түр - түсін және пішінін ажырата білуге, қоршаған ортадағы түрлі құбылыстар жайындағы ұғым, түсініктерін дамытуға және белсенді түрде тілдік қарым - қатынас жасай білуге үйретеді.

Балалардың сөздік қорын молайтуда ойынның, тапсырма жаттығулардың орны ерекше. Ойын арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеу машығы тез игеріледі, таным белсенділіктері қалыптасады, сондай-ақ ақыл- ойы өсіп жетіледі. Ұрпақтан ұрпаққа жалғасын тауып келе жатқан, әрі үлкен мәні бар мәдени шығармашылық - саусақ ойыны болып табылады. Саусақ ойынын ойнай отырып, балалар қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарды, жан - жануарларды, құстарды, ағаштарды т.б көптеген бейнелерді бейнелей алады. Сөйлеу тілі мүшелері әрекетінің қозғалуларының дамуы қол саусақтарының нәзік қимылдарының дамуымен тығыз байланыста болғандықтан, бала қолының ептілігін толық жетілдіру, түзету жұмыстарын жүйелі жүргізуді қалайды.

Саусақ, тіл жаттығулары балалардың:

- нәзік саусақ бұлшық еттерін жаттықтыру арқылы қолын жазуға дайындайды;
- тілін дамытуға өлшеусіз үлес қосады;
- қимыл арқылы өлең жолдарын қиындықсыз түсініп, жаттап алады;
-айтылуы қиын дыбыстарды дұрыс айтуға ойын түрінде тез жаттығады;
- есте сақтау қабілеті артады;
-елестету арқылы қиялын дамытады;
- әр кейіпкердің рөліне енуді үйреніп, даусын құбылтып, еркін сөйлеуге жаттығады;
- өлеңдерді жаттап, жан-жануарлардың дыбыстарын салу арқылы айтылуы қиын ызың, үнді дауыссыз дыбыстарды анық айтып үйренеді;
- ертегіні тыңдай отырып дауысты, дауыссыз дыбыстар туралы жалпы түсініктері дамиды.

Ұсынылып отырған бағдарламада саусақ, тіл жаттығуларының мақсаттарына сәйкес қол қимылының белсенділігін арттыруға өз үлесін қосатын қол еңбегінің үлгілері берілген.

Мақсаты:

Мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың ана тілінің ережелері мен базалық нормаларын игеру және оны қолдана білу іскерліктерін дамыту

Міндеттері:

- Балалармен сөздік жұмысын жүргізу;
- Қоршаған ортадағы түрлі құбылыстар жайындағы түсініктерін дамыту;
- Белсенді тілдік қарым-қатынас жасауға үйрету;
- Айналадағы заттардың қасиеті мен сапасын, түр-түсін, пішінін ажыратуға үйрету;
- Мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын дамыту.

Мазмұны:

- Сөйлем
- Отбасы мүшелері
- Сөйлем құрылымы
- Сөз тіркестері
- Тіл ұстарту жаттығулары
- Сөйлем құрылымына талдау
- Сөздерді буынға бөлу

Тақырыптық жоспар үлгісі

Ай	№	Тақырыптар	Мақсаты	Сағат саны	Уақыты	Көрнекіліктер
Қыркүйек	1.	Сөйлем. Саусақ жаттығуы «Доп»	Сөйлем туралы түсінік. Суретке қарап сөйлемдер құрау.Балалардың ой-өрісін, тілін дамыту. Ұқыптылыққа, әдептілікке тәрбиелеу. Саусақ моторикасын дамыту	1		Күз мезгіліне байланысты сурет
	2.	Буын, дыбыс. Саусақ жаттығуы «Кірпі»	Буын, дыбыс туралы түсінік. Дыбыстан буын, буыннан сөз құрату. Сөзді буынға бөлу, буынның дыбыстық құрамын ажырату	1		Кірпінің суреті
	3.	Отбасы. Саусақ жаттығуы «Күнге ұқсаймыз»	Отбасы мүшелері туралы түсініктерін кеңейту. Отбасы тақырыбына сурет бойынша әңгіме құрауға, отбасы мүшелерін ажырата білуге, оларды құрметтеуге, сыйлауға тәрбиелеу. Өз отбасымен байланыстыра отырып, ондағы өз орнын білуді үйретіп, сөздік қорын дамыту	1		Отбасы туралы сурет; Балалардың өз отбасыларының суреттерінен көрме жасау
	4	Дауысты, дауыссыз дыбыстар. Тіл жаттығуы «Ағайынды аралар»	Дауысты, дауыссыз дыбыстар туралы түсінік беру. Олардың ерекшеліктерін түсіндіру	1		Күз мезгілі туралы өлең
Қазан	5.	Күз кереметі. Жемістер. Саусақ жаттығуы «Саңырауқұлақ»	Сурет бойынша әңгіме құрастыру. Жемістердің аттарын атап, ажырата білу. Жемістер туралы өлең үйретіп, жұмбақтар шешкізу арқылы сөздік қорларын толықтыру	1		Жемістер суреті
	6.	Сөз. Сөз тіркестері. Саусақ жаттығуы «Құлпы»	Сөз туралы алған білімдерін бекіту. Қол жаттықтыру жұмыстарын жүргізу	1		Ертегі кейіпкерлерінің суреттері
	7.	Сөйлем құрылымы. Саусақ жаттығуы «Жаңбыр»	Сөйлем құрылымы туралы түсініктерін кеңейту. Екі, үш сөзден тұратын сөйлемдер құрату	1		Жаңбыр туралы сурет, өлең
	8.	Сөйлем түрлері. Саусақ жаттығуы «Моншақ»	Сөйлем түрлері туралы түсінік беру. Қол жаттықтыру жаттығулары	1		Моншаққа байланысты мазмұнды суреттер
	9.	Ойыншықтар. Саусақ жаттығуы	Ойыншықтар туралы түсініктерін кеңейту. Ойыншықтарды ұқыпты ұстауға баулу. Антоним сөздер туралы түсіндіру	1		Ойыншықтардың суреттері

		«Тыңдамайтын доп»				
	10.	Сурет бойынша әңгіме. Тіл жаттығуы «Тынымсыз тіл туралы ертегі»	Байланыстыра сөйлеуге баулу. Тіл ұстарту жаттығулары	1		Тәрбиешінің шығармашылығы бойынша сурет
	11.	Үш-төрт сөзден тұратын сөйлемдер құрастыру. Тіл жаттығуы «Ағайынды аралар»	Үш-төрт сөзден тұратын сөйлемдер құрастыру. Сөйлемнің құрылымына талдау жасау. Қол жаттықтыру жаттығулары	1		Ара тақырыбына байланысты сөйлемдер құрату
	12.	Сөз тіркесі. Тіл жаттығуы «Шегіртке»	Сөз тіркесі туралы алған білімдерін кеңейту. Суреттерге қарап, сөз тіркестерін құрастыру	1		Шегіртке тақырыбына байланысты сурет
Желтоқсан	13	Қысқа дайындық. Тіл жаттығуы «Дауыстарын қайтала»	Сурет бойынша әңгіме құрастыру	1		Жануарлар суреттері, аудио, видео таспалар
	14.	Қысқы тіршілік. Саусақ жаттығуы «Қасқыр»	Қыстап қалатын құстар мен жануарлардың қысқы тіршілігі туралы әңгімелесу. Сурет бойынша әңгіме құрастыру	1		Құстар мен жануарлардың мазмұнды суреттері
	15.	Менің Қазақстаным. Саусақ жаттығуы «Үй »	Қазақстан Республикасы туралы түсінік беру. Еліміздің рәміздері, астана туралы түсіндіру	1		Рәміздер, Астана туралы бейне ролик
	16.	Қысқы еңбек. Саусақ жаттығуы «Мұз бұлақ»	Адамдардың қысқы еңбегімен таныстыру. Үлкендердің еңбегін құрметтеуге баулу	1		Үлкендердің еңбегі туралы сурет, бейне ролик
Қаңтар	17.	Қыс қызығы. Саусақ жаттығуы «Аққала»	Қыс мезгілі туралы түсінігін кеңейту. Сурет бойынша әңгіме құрастыру	1		«Қыс қызығы» картинасы
	18.	Сөз тіркестері, сөз, буын, дыбыс. Тіл жаттығуы «Қоңыз»	Сөз тіркестері туралы түсінік беру. Сөз тіркестерін сөздерге, сөзді буынға, буынды дыбысқа бөле білуді үйрету	1		Қоңыз туралы материалдар (интернеттен)
	19	Киімдер. Саусақ жаттығуы «Қолшатыр»	Киімдер туралы түсініктерін кеңейту.Жыл мезгіліне байланысты киетін киімдер туралы әңгімелесу	1		Жыл мезгіліне байланысты киімдер суреттері
	20	Үй жануарлары.	Үй жануарлары туралы алған түсініктерін тереңдету.Үй	1		Үй жануарлары

		Саусақ жаттығуы «Ботақан»	жануарларының төлдерін ажыратып айтуға, олардың қалай дыбыстайтынын меңгерту. Үй жануарларын күтуге, қамқор болуға баулу, ересек адамдардың еңбегін құрметтей білуге тәрбиелеу			туралы слайд, аудио, видео таспалар
Ақпан	21	Жабайы аңдар. Саусақ жаттығуы «Қорбаңбай аю»	Ертегі мазмұнын сұрақтар бойынша әңгімелету. Сөздік қорларын байыту	1		Жабайы аң туралы ертегі слайды, аудио, видео таспалар
	22	Көлік түрлері. Саусақ жаттығуы «Ұшақ»	Көліктер туралы түсініктерін кеңейту. Қол жаттықтыру жаттығулары	1		Көлік түрлері туралы слайд, аудио, видео таспалар
	23	Аң аулау. Саусақ жаттығуы «Қарсақ пен түлкі»	Аңшы туралы әңгімелеу. Аңшы сөзін жекеше, көпше түрде айтқызу. Сурет бойынша әңгімелесу	1		«Аңшы» картинасы
	24	Сурет бойынша әңгіме. Тіл жаттығуы «Майлыаяқ»	Әңгімені үлгі сызба бойынша баяндау. Әңгімені өз қиялымен аяқтау. Тіл ұстарту жаттығулары	1		Итке байланысты суреттер жинағы
Наурыз	25	8 наурыз – Аналар мерекесі. Саусақ жаттығуы « Гүл тереміз»	Аналар мерекесі туралы түсініктерін қалыптастыру. Сөйлемдер құрастыру. Ана тақырыбына өлеңдер оқу. Сөздерді анық айтқызу	1		Ана туралы өлең (Тәрбиешінің шығармашылығы бойынша)
	26	«Жыл басына таласқан хайуанаттар» ертегісі. Саусақ жаттығуы « Тышқан»	Ертегі мазмұнын айту, сахналау.Жұмбақтар шешу, өлеңдер оқу	1		Ертегі желісі бойынша сахналық қойылым көрнекіліктерін дайындау
	27	Наурыз – жыл басы. Дидактикалық ойын «Сандық»	Наурыз мерекесі туралы түсінік. Ұлттық ойындар туралы әңгімелеу	1		Наурыз мерекесі туралы бейне ролик
	28	Малдың төлі. «Төлдер айтысы» ертегісі. Саусақ жаттығуы « Бұзауқан»	Ертегіні мазмұндау. Төлдер тақырыбына өлеңдер оқыту. «Төлдер айтысы» ертегісін рөлдерге бөліп, сахналау	1		Ертегі желісі бойынша сахналық қойылым көрнекіліктерін

						дайындау
Сәуір	29	Буынға бөлейік. Саусақ жаттығуы « Торғай мен түлкі»	Сөздерді буынға бөлдіру. Олардың неше буыннан тұратынын анықтау. Қол жаттықтыру жаттығулары	1		Торғай мен түлкі суреттері
	30	Дыбыстың сөздегі орны. Ойын «Қасқыр»	Сөздегі дауыссыз дыбыстың орнын анықтау. Тіл ұстарту жаттығулары	1		Қасқыр туралы суреттер
	31	Менің сүйікті қалам. Саусақ жаттығуы « Күн мен гүл»	Қала туралы әңгімелеу	1		Қала туралы бейне ролик
	32	Менің достарым. Саусақ жаттығуы « Күн көжек»	Қоршаған орта, достар туралы түсініктерін кеңейту. Сурет бойынша әңгіме құрату	1		«Менің достарым» картинасы
Мамыр	33	Балабақша. Саусақ жаттығуы « Тордағы құс»	Балабақша туралы түсініктерін кеңейту. Сурет бойынша әңгімелеу	1		Балабақша туралы бейне ролик
	34	Ауылда. Саусақ жаттығуы « Қошақаным»	Ауыл туралы әңгімелеу	1		Ауыл туралы бейне ролик
	35	Ыдыстар. Дидактикалық ойын: «Ыдыстарды толықтыр»	Ыдыс-аяқ туралы түсініктерін кеңейту, жұмбақтар шешкізу. Сөйлемдер құрастырту	1		«Ыдыстар» картинасы сериясы
	36	Біз мектепке барамыз. Дидактикалық ойын: «Оқу құралдарын ата»	Мектеп туралы түсінік беру. Сурет бойынша әңгімелеу	1		Мектеп туралы бейне ролик
				36 сағат		

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту стандарты

2. Мектепке дейінгі ересек жастағы балаларды тәрбиелеу мен оқытуға арналған «Біз мектепке барамыз» бағдарламасы

3. Мектепке дейінгі жалпы білім беру бағдарламасы

4. Г.Д.Абдрахимова
«Саусақ және тіл жаттығулары» «Арман-ПВ» баспасы,2013жыл

5. Тіл дамыту. Дидактикалық ойындар Алматы-кітап баспасы, 2008жыл

6. Е.Өтетілеуова
«Балақай» өлеңдер жинағы Алматы-1986 жыл

7. Д.З.Жүсіпова, С.Ж.Андабекова, К.А. Сатыбалдиева, Қ.Т.Байғабылова

Көркем әдебиет Хрестоматия «Аруна» баспасы

8. Р.Б. Нұртазина, А.Д.Сейсенова, Б.Х. Исмағұлова, Г.Қ. Досмамбетова

Көркем сөз әлемі
Алақай Хрестоматия «Аруна» баспасы

9. Д.З. Жүсіпова, Ф. Қ. Исхакова, Т.Ж.Омарғалиева, Б.Ж.Ноғайбекова
Тіл дамытудың ғажайып әлемі «Аруна» баспасы

Бекітемін:
Балабақша меңгерушісі:
_____ Калиаскарова М

4-жастағы балаларға арналған «Ертегілер елінде» бағдарламасы

(Вариативтік компонент)

«Балдырған» ересек тобы

2021-2022жж

Дұрыс жолға қойылған дене шынықтыру ойындары оқу білім алуға бөгет емес, қайта ойды сергітіп, ойынға жәрдем ететін нәрсе

Ғ.Мүсірепов

Кіріспе

«Тәні саудың – жаны сау» - деген мақал арқылы ата-бабамыздың денсаулыққа үлкен мән бергенін аңғарамыз. Әрине тәні және жаны сау адамның өмірге деген құштарлығы ерекше. Ол өзін қоршаған әлемге, ортасына көтеріңкі көңіл-күй, зор сүйіспеншілік сыйлай алады.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан -2050» стратегиясында: ... ұлт денсаулығы - біздің табысты болшағымыздың негізі және дене шынықтыру мен спорт мемлекеттің айрықша назарында болуы тиіс. Нақ сол саламатты өмір салты ұлт денсаулығының кілті болып саналады» - деп айрықша атап көрсеткен.

Дене тәрбиесі ақыл-ой тәрбиесімен тығыз байланысты, себебі психиканың материалдық негізі ми, жүйке жүйелері. Баланың дене тұлғасын толыстыру, денсаулығын нығайту, дене қызметін дұрыс жетілдіріп қана қоймайды, қабілетін арттырады. Сондықтан да мектеп жасына дейінгі дене тәрбиесіне ерекше көңіл бөлген абзал.

Дене тәрбиесінің ішінде таза ауадағы денешынықтыру маңызды рөл атқарады, себебі балалардың денсаулығын сауықтыру-шынықтыруға жағдай жасайды.

Балалардың денсаулығын сауықтыру- шынықтыруға арналған таза ауадағы дене шынықтыруда ең маңыздысы дұрыс киім тандау. Ұйымдастырылған оқу іс-әрекетін серуеннің алдында және соңында өткізе отырып, балалардың таза ауадағы уақыты ұзартылады. Оқу іс-әрекетінің ұзақтығы стандарттық талапқа сай балалардың жас шамасын ескереді.

Таза ауадағы дене шынықтыру оқу іс-әрекетінің әдістемесінде 50% жүгіру жаттығулары алынады. Жүгіру жаттығулары арқылы балалардың бұлшық еттері шыныгады.

Мақсаты: Таза ауадағы сауықтыру-шынықтыру жаттығулары арқылы балалардың денсаулығын нығайту

Міндеттері:

1. Таза ауадағы денешынықтыруда дұрыс киім тандау;
2. Ойын алаңдарын талапқа сай жабдықтау, қауіпсіздік ережелерін сақтау;
3. Жыл мезгілдеріне сәйкес жаттығулар ұйымдастыру;
4. Балалардың еркін қимылдауына жағдай жасау;
5. Спорттық ойын түрлері арқылы балалардың спортқа деген қызығушылығын арттыру.

Мазмұны:

- Негізгі қимыл түрлерін дамыту жаттығулары
- Жалпы дамыту жаттығулары
- Спорттық ойын элементтері

Қимылды ойын жаттығулары

Дене дайындығының деңгейі

Кіріспе

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту стандарты талаптарына сәйкес мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық ойлау мәдениеті мен қиялын дамыту жұмыстарын жүргізуде үстел-үсті, қуыршақ, конус, саусақ театрларының, сонымен бірге сахналық қойылымдардың рөлі өте үлкен. Сахнада балалар өздерін ертегі кейіпкерлерінше сезініп, ой-қиялдарын ұшқырлайды. Өздері сүйіп тыңдайтын ертегі кейіпкерлерінің бейнелерінде ойнау - олар үшін зор қуаныш сезімін тудырады. Сахналық қойылымдар мазмұны арқылы балалар лексиканы меңгереді, диалогке түседі, ертегідегі жануарлардың дауыстарын, қимылдарын айнытпай салып, барынша көрсетуге тырысады. Соның нәтижесінде, балалардың шығармашылығы дамиды, қызығушылықтары артып, қуанады.

Тәрбиешімен бірлескен шығармашылық барысында қабілетті, мектепке дейінгі бала тұлғасын дамытуға мүмкіндік туады. Ұлы педагог А. Сухомлинский: «Скрипа ұстаған адам жамандық жасай алмайды» - дегенді жиі қайталаған. Олай болса, театр мен көркем өнер арқылы бала көкірегіне сондай скрипка ұялатып, оны ойната білу педагогтің басты міндеті болмақ.

Мақсаты:

Сахналық қойылымдар арқылы балалардың шығармашылығын дамыту

Міндеттері:

1. Ертегі мазмұнын сахналау арқылы 4-5 жастағы балалардың тіл байлығын жетілдіру;
2. Дауыс ырғағы арқылы ертегі кейіпкерлерінің мінез-құлықтарын көрсете білуге үйрету;
3. Әр-түрлі рөлдерге ойнай білу қызығушылығын дамыту;
4. Басқа балалармен ұжымдық қарым-қатынасқа түсу дағдыларын қалыптастыру;
5. 4-5 жастағы балаларды сахна мәдениетіне тәрбиелеу.

Мазмұны:

- Бір-бірімен қарым-қатынасқа түсетін 2-3 рөлдік қойылымдарға қатысу
- Балалардың арман, қиялдарын дамытатын көріністер
- Көркемдік образдық бейнелеу құралдарын: екпін, ым,ишара, жүріс-тұрысты пайдалану
- Ертегілер мен әдеби шығармаларды сахналау

Тақырыптық жоспар

№	Мазмұны	Сағат саны	Өтілу түрі	Мақсаты	Көрнекілігі
1	«Күшік досын қалай тапты» ертегісі	1	Үстел -үсті театры	Балаларды ертегі мазмұнымен таныстыру, сұрақтар бере отырып, ертегіні желісі бойынша әңгімелеуге үйрету	Ертегі мазмұны бойынша безендірілген үстел-үсті театры, жылжымалы күшік, қоян, түлкі, қасқыр,қонжық,бала,үй макеттері және т.б. көрнекіліктер
2	«Күшік досын қалай тапты» ертегісін сахналау	1	Сахналық қойылым	Рөлдер арқылы ертегі кейіпкерлерін дауыс ырғағымен айтуға үйрету. Кейіпкерлер сөздерін жаттау арқылы есте сақтау қабілетін дамыту, тіл байлығын жетілдіру	Эстетикалық талапқа сай безендірілген сахна : орман бейнесі, орманшының үйі,күшік, қоян, түлкі, қасқыр,қонжық,баланың киімдері, үнтаспа және т.б көрнекіліктер
3	«Үйшік» ертегісі	1	Қуыршақ театры	Қуыршақ театры арқылы балаларға ертегі желісін толық әңгімелеу. Ертегіні көру арқылы есте сақтау қабілетін дамыту	Әсем әрі ертегі мазмұнына сай безендірілген қуыршақ театрының ширмасы және, тышқан, бақа, қоян, қасқыр, көбелек, тиын, түлкі және аюдың қуыршақ театрына арналған бейнесі. Ертегі мазмұнына сай әуендер және т.б. көрнекіліктер
4	«Үйшік» ертегісі	1	Сахналық қойылым	Достық қарым - қатынас жасауға тәрбиелеу. Ертегі	Эстетикалық талапқа сай безендірілген сахна:

				кейіпкерлерінің адамгершілік қасиеттерін бағалау және оларға өзінің қатынасын білдіру іскерліктерін қалыптастыру	құрастырылмалы үйдің, ағаш шөптердің макеті, тышқан, бақа, қоян, қасқыр, көбелек, тиын, түлкі және аюдың киімдері, үнтаспа және т.б. көрнекіліктер
5	«Көкөністер айтысы» ертегісі	1	Конус театры	Конус театры арқылы ертегі желісімен таныстыру. Ертегідегі көкөністердің ерекшеліктері туралы әңгімелей отырып, табиғатты аялауға, еңбек сүйгіштікке тәрбиелеу	Ертегі мазмұнына сай безендірілген үстел үсті театры. Бау-бақшаның, қоршаудың ,жеміс ағаштарының жылжымалы конус макеттері және т.б. көрнекіліктер
6	«Көкөністер айтысы» ертегісі	1	Сахналық қойылым	Ертегідегі рөлдік диалогтерді балалардың аша білуіне, қарым-қатынаста сыпайылықты сақтау іскерліктеріне мүмкүндіктер туғызу	Эстетикалық талапқа сай безендірілген сахна: бау-бақша, қоршаудың ,жеміс ағаштарының макеттері. Көкініс бейнелерінің киімдері. Ертегі мазмұнына сәйкес әуендер және т.б. көрнекіліктер
7	«Үш аю» ертегісі	1	Қолғап театры	Қолғап театры арқылы ертегі мазмұнын әңгімелей отырып, мейірімді, қайырымды және басқа да игі қаситтерді бойына сіңіруге үйрету	Ертегі мазмұнына сай безендірілген үстел үсті театры : орман, аю үйшігі, ертегі кейіпкерлері бейнеленген қолғаптар және т.б. көрнекіліктер

8	«Үш аю» ертегісі	1	Сахналық қойылым	Балаларды қойылымға қатыстыра отырып , рольдерді сомдауға, образға ене білуге үйрету, шығармашылықты жетілдіру	Эстетикалық талапқа сай ертегі мазмұны бойынша безендірілген сахна: орман, аю үйшігі, үй іші жабдықтары, ертегі кейіпкерлерінің киімдері, ертегі мазмұнына сай әуендер және т.б. көрнекіліктер
9	«Дос іздеген бота» ертегісі	1	Фланелеграф арқылы қойылым	Ертегі мазмұнымен таныстыру, жетекші сұрақтар қою арқылы ертегіні әңгімелеуге үйрету және достық сезімге тәрбиелеу	Фланелеграф, ертегі мазмұнын бейнелейтін, суреттер және т.б. көрнекіліктер
10	«Дос іздеген бота» ертегісі	1	Сахналық қойылым	Сахналық қойылым арқылы балаларды достық сезімге тәрбиелеу, шығармашылыққа баулу	Эстетикалық талапқа сай безендірілген сахна: үйдің , қораның макеттері, гүлдер мен шөптер,түйе, күшік,бота,мысық, қозы, әтеш, лақ, араның киімдері, ертегі кейіпкерлерінің қимылына сай жетекші әуендер және т.б. көрнекіліктер
11	«Түлкі мен ешкі» ертегісі	1	Саусақ театры	Саусақ театры арқылы ертегі мазмұнымен таныстыру, ертегі кейіпкерлерінің мінез құлықтарын ажырата білуге үйрету	Саусақ театрына арналған түлкі мен ешкінің бейнелері

12	«Түлкі мен ешкі» ертегісі	1	Сахналық қойылым	Балаларды ұсынылған рөлдерді ойнау барысында өзін-өзі ұстаудың мәдени дағдылары мен адамгершілік, мейірімділік, қамқорлық қасиеттерді көрсетуге баулу	Эстетикалық талапқа сай безендірілген сахна: шөптер мен талдар, құдық макеті,түлкі мен ешкі бейнесіндегі киімдер, ертегі мазмұнына байланысты әуендер және т.б. көрнекіліктер
13	«Ормандағы емхана» ертегісі	1	Қуыршақ театры	Балалармен бірге ертегі қойылымын қуыршақ театры арқылы ойнап көрсету және табиғатты қорғау сезімдерін күшейту, шығармашылықты дамыту	Безендірілген қуыршақ театрының ширмасы: жылжымалы ормандағы ағаштардың макеттері, гүлдер , ағаштан жасалған мектеп , ағаш түбіртектері, қуыршақ кейіпкерлер, ертегі мазмұнына сай әуендер
14	«Ормандағы емхана» ертегісі	1	Сахналық қойылым	Сахналық қойылым арқылы бүлдіршіндердің шығармашылығын дамыту, көңіл-күймен, қуанышты жағдай тудыру, музыкаға сәйкес ширақ қимылдар жасауға үйрету	Эстетикалық талапқа сай безендірілген сахна: ормандағы ағаштардың макеттері, гүлдер , ағаштан жасалған мектеп ,ағаш түбіртектері. Қарлығаш кейіпінде мұғалім, тоқылдақ кейіпінде орман елшісі, қасқыр,түлкі, қоян, тышқан,аю костюмдері, ертегі мазмұнына сай әуендер

15	Ш.Перо ертегісі «Күл-қыз»	1	Фланелеграф	Балаларды ертегі мазмұнымен таныстыру , жетекші сұрақтар арқылы ертегіні әңгімелеуге үйрету, еңбек сүйгіштікке тәрбиелеу	Фланелеграф, ертегі мазмұнына байланысты кейіпкерлердің суреттері
16	Ш.Перо ертегісі «Күл-қыз».	2	Сахналық қойылым	Ертегіге деген қызығушылығын арттыра отырып, кейіпкерлердің образдары бойынша ойнай білу қабілетін дамыту	Эстетикалық талапқа сай ертегі мазмұнына байланысты безендірілген сахна: үй іші бейнеленген макеттер,ыдыс аяқтар, сыпырғыш,үй жиһаздары, хан сарайының макеті, арба, ертегі кейіпкерлерінің киімдері, ертегі мазмұнына сай әуендер
17	«Не дәмді?» ертегісі	1	Үстел-үсті театры	Балаларды ертегі мазмұнымен таныстыру, үстел-үсті теарты арқылы сөйлеу тілін дамыту, дауыс ырғағын келтіре орындап жүйелі баяндауға үйрету	Ертегі мазмұнына сай безендірілген үстел-үсті театры, жылжымалы үй, қоралардың макеті, үйшік, астау макеттері, тауық,ит, қоян, ешкі, мысықтың кейпін бейнелейтін жылжымалы бейнелер
18	«Не дәмді?» ертегісі	1	Сахналық қойылым	Өз рөлдерін сахналау шығармашылығын дамыту және өнерге деген қызығушылығын арттыру	Әсем безендірілген сахна: үй, қоралардың макеті, үйшік, астау макеттері, тауық,ит, қоян, ешкі, мысықтың қостюмдері, ертегі мазмұнына сай әуендер

19	«Түлкі мен тырна» ертегісі	1	Саусақ театры	Ертегіні саусақ театры арқылы әңгімелеу ,ертегі мазмұнымен таныстыру. Балалардың диалогты сөйлей білу қабілеттерін арттыру	Саусақ театрына арналған ертегі кейіпкерлерінің бейнелері
20	«Түлкі мен тырна» ертегісі	1	Сахналық қойылым	Ертегіні сахналай отырып, кейіпкерлердің іс-әрекеттерін нақты сипаттай білуге үйрету, шығармашылығын дамыту	Ертегі мазмұнына сай безендірілген сахна: орман ағаштары мен шөптер,көлдің макеттері, түлкінің, тырнаның безендірілген үйлері, құмыра мен тарелка ыдыстары, тырна мен түлкінің костюмдері, ертегі мазмұнына сай әуендер
21	«Төлдер айтысы» ертегісі	1	Қуыршақ театры	Балаларды «Төлдер айтысы» ертегісінің мазмұнымен таныстыру. Рөлдерге тән дауыспен, қимылмен, мимикамен ойнауға үйрету, шығармашылықты дамыту	Безендірілген қуыршақ театрының ширмасы: жылжымалы қозы, лақ, құлыншақ,бұзау,ботақан, қуыршақ бейнелері, ертегі мазмұнына байланысты көңілді әуендер
22	«Төлдер айтысы» ертегісі	1	Сахналық қойылым	«Төлдер айтысы» ертегісін рольдерге бөліп ойнату арқылы әр төлдің өзіне тән дауыспен, қимылмен, мимикасымен ойнау шығармашылығын дамыту, байланыстырып сөйлеуге	Ертегі мазмұнына сай безендірілген сахна, макеттер, кейіпкерлер костюмдері, әуендер

				үйрету	
23	«Алдар көсе мен Шықбермес Шығайбай» ертігісі	1	Үстел-үсті театры	Балаларды ертегі мазмұнымен таныстыру, ертегі мағынасын түсінуге, кейіпкерлердің өз- ара қарым-қатынасын бағалауға, кейбір адамгершілік қасиеттерді сипаттауға үйрету	Ертегі мазмұнына сай безендірілген үстел-үсті театры :жылжымалы қараша үй макеті және үй жиһаздары, кейіпкерлердің жылжымалы суреттері
24	Қорыққанға қос көрінеді» ертегісі	1	Үстел-үсті театры	Балаларды ертегі мазмұнын тыңдауға, әрекеттердің дамуын қадағалауға ынталандыру	Ертегі желісі бойынша безендірілген үстел-үсті театры: әже, немересі, тауық, тышқанның жылжымалы үстел үстіне арналған макеттері және т.б. көрнекіліктер
25	«Қорыққанға қос көрінеді» ертегісі	1	Сахналық қойылым	Балаларды кейіпкерлердің бейнесін беру үшін сөздегі ырғақ манерін қолдануға үйрету, шығармашылықты дамыту	Ертегі мазмұнына сай безендірілген сахна: үйдің макеті және үй жиһаздары, әже, немере, тауық, тышқанның костюмдері, ертегі мазмұнына сай әуендер
26	«Жыл басына таласқан хайуанаттар» ертегісі	1	Конус театры	Балаларды ертегі мазмұнымен таныстыру, сұрақтар қою арқылы ертегі желісін есте сақтауға үйрету, ертегіге деген қызығушылығын арттыру	Конус театры: ертегі мазмұнына сай ағаштар, қоралар, шөптердің бейнелері, кейіпкерлер бейнеленген жылжымалы конустар

27	«Жыл басына таласқан хайуанаттар» ертегісі	2	Сахналық қойылым	Балалардың әдеби шығармалар мен ертегі үзіндісін драмалауға қатысу біліктерін ата-аналарды қатыстыра отырып дамыту	Ертегі мазмұнына ай безендірілген сахн : ағаштар, коралар, шөптерді бейнелері, ертег кейіпкерлер нің костюмдері, кейіп ерлердің іс кимылдарына бай аныс ты әуендер
28	Орыс халық ертегісі «Жабайы қаздар»	1	Қуыршақ театры	Балаларды ертегінің мазмұнымен таныстыру, рөлдерде ойнай білу кабілеттерін дамыту	Безендірілген қуыршақ театрынын ширма ы: құрастырмалы үйд ң макеті,орман бейн лерінің макеттері, пеш, ағ штар мен ал ағашы, мыстан ке лірдің үйшіг кейіпкерлердің қу ршақтары, ертег мазмұнына айланысты әуендер
29	Орыс халық ертегісі «Жабайы қаздар»	1	Қуыршақ театры	«Жабайы қаздар» ертегісін балалардың сомдай білу біліктерін қалыптастыру	Безендірілген қуыршақ театрынын ширма ы: құрастырмалы үйд ң макеті,орман бейн лерінің макеттері, пеш, ағ штар мен ал ағашы, мыстан ке лірдің үйшіг кейіпкерлердің қу ршақтары, ертег мазмұнына айланысты әуендер

30	«Түлкі мен [illegible] дене» ертег[illegible]		1	Саусак[illegible]	Ертег[illegible] [illegible]мазмұнь[illegible] тань[illegible] [illegible], сұрақ[illegible] [illegible]ру арқы[illegible] [illegible]ақсы мен жам[illegible] [illegible]жырата[illegible] [illegible] үйре[illegible]	С[illegible] [illegible]еатрын[illegible] [illegible]ған ерт[illegible] ке[illegible] [illegible]лерінің [illegible]сі	
31	«Түлкі мен [illegible] дене» ертег[illegible]		1	Драмат[illegible] циялау	Бал[illegible] [illegible]ың сахна[illegible] [illegible]лу қаб[illegible] [illegible]ін дамы[illegible] , арна[illegible] [illegible]ибуттар[illegible] колл[illegible] [illegible]үйрету	Е[illegible] [illegible]келісіне [illegible]асалын[illegible] ат[illegible] [illegible]ар	
32	Балалар қал[illegible] ы бойынш[illegible] [illegible]гілер (кайталау)		3	Еркін	Жы[illegible] [illegible]інде үй[illegible] шы[illegible] [illegible]ылық би[illegible] [illegible]рін бекі[illegible] [illegible]ындыль[illegible] [illegible] аны[illegible]	Ба[illegible] [illegible]қалауы [illegible]ша ал[illegible] [illegible]ертегіл[illegible] [illegible]жетті кер[illegible] [illegible]іктер	
	Барлығы		**36 сағ[illegible]**				

Бекітемін
Балабақша меңгерушісі:
_____ Кадиаскарова М

«Шебер қолдар» бағдарламасы

(Вариативтік компонент)

«Балдырған» тобы

2021-2022жж

Кіріспе

Еңбек тәрбиесі – ол баланың еңбек етуге деген психологиялық даярлығын, еңбекке деген дұрыс көзқарасын қалыптастыру, сонымен бірге еңбек тәртібі мен мәдениетін меңгерту болып табылады.

Бала бойында еңбексүйгіштікті тәрбиелеу жайлы К.Д.Ушинский: «Тәрбиенің өзі, егер ол адамға бақыт тілейтін болса, оны бақыт үшін емес, өмір сүру еңбегіне даярлау керек...Тәрбие адам бойында еңбекке деген сүйіспеншілік пен әдетті дамытуы керек; ол адамға өмірдегі өзі үшін қажетті еңбекті табуға мүмкіндік жасауы керек... Тәрбие адамның ақылын ғана дамытып, оны белгілі көлемдегі мәліметтермен таныстырып қана қоймай, адам жүрегінде еңбексіз адам өмірі абыройлы да, бақытты да болмайтындай еңбекке деген ынтаны жандыруы қажет»- деп жазады.

Еңбек тәрбиесі отбасында әр түрлі жолдармен іске асады. Балалар өзіне-өзі қызмет көрсетуге кеңінен қатыстырылады. Олар үй шаруашылығында көптеген міндеттер атқарады. Балалар мен ересектердің бірлесіп жұмыс істеуіне мүмкіншілік болады.

Еңбек баланың адамгершілік, ақыл-ой, физикалық, эстетикалық дамуының ең бір басты факторы. Осы сатыда қалыптасқан дағды баланың одан әрі дамуын қамтамасыз етіп қана қоймай, меңгеретін білім, білікті белсенді түрде қабылдауы мен түсінуіне мүмкіндік тудырады. Ұсынылып отырған бағдарлама балалардың еңбек әрекетіне қатысуға қызығушылығын дамыту мақсатын көзейді.

Мақсаты:

Балалардың еңбек етуге деген қызығушылықтарын және даярлықтарын жетілдіру

Міндеттері:

- Балалардың белсенділік, іскерлік және еңбекті құрметтеу қасиеттерін дамыту;
- Жұмыс барысында табиғи материалдарды орынды қолдану іскерліктерін жетілдіру;
- Ұйымдастырушылық қабілеттерін, ұжымдық еңбекте ынтымақтастық сезімдерін дамыту.

Мазмұны:

- Қағазбен жұмыс
- Табиғи және қалдық материалдармен жұмыс
- Өз қалаулары бойынша жұмыс
- Шығармашылық көрме

Тақырыптық жоспар үлгісі

Айы	№	Тақырыптар	Мақсаты	Сағат саны	Уақыты	Пайдаланған әдебиеттер
Қыркүйек	1.	«Қағаздан не құрастырылады?»	Балаларды қағаз түрлерімен, қасиетімен, олардан не жасауға болатынымен таныстыру	1		«Балақай» бағдарламасы Ортаңғы топ «Жебе» баспасы, 2007ж.
	2.	«Мысық пен тышқан»	Балаларды кепкен жапырақтармен ұқыпты, таза жұмыс жасауға жаттықтыру	1		
	3.	«Саңырауқұлақ» оригами	Қағаз, оның пайдалануы туралы түсінік беру. Шаршыны тең екіге және қиғашынан бүктеуге үйрету. Баланың ой-қиялын, кеңістікте орналастыра білу дағдысын дамыту	1		«Зерек бала» бағдарламасы
	4	«Жұлдызқұрт»	Балаларға жер жаңғақты, ағаш жапырағын, бояуларды пайдаланып, жұмыс жасауға үйрету	1		
Қазан	5.	«Күзгі өнімді жинауға арналған себет» Оригами	Өз қолдарымен қағаздан әр - түрлі бұйымдар жасауға үйрету. Шаршы қағазды теңестіре, тігінен, көлденеңнен бүктеу дағдыларын жетілдіру. Сабаққа деген қызығушылықтарын арттыру	1		
	6.	Тасбақа	Балаларды пайдалануға жарамсыз заттармен: жаңғақ қабығы мен ермексазды біріктіре отырып жұмыс жасауға жаттықтыру	1		

	7.	Кірпі	Балаларды пайдалануға жарамсыз заттармен: шишкалар мен ермексазды біріктіре отырып жұмыс жасауға жаттықтыру	1		
	8.	Балық	Балаларды қағазды екі бүктеп, арнайы сызылған жолдармен пішінді қиып алуға үйрету	1		
Қараша	9.	Гүлдер. Қағазданбіріктіру	Өз қолдарымен қағаздан әр түрлі гүлдер жасауға үйрету. Шаршы қағазды теңестіре, тігінен, көлденеңнен бүктеу дағдыларын жетілдіру	1		
	10.	Шырпы қораптарынан машина жасау	Пайдалануға жарамсыз заттардан машина жасауды үйрету. Баланың ой-қиялын дамыту, шығармашылықпен әрекет етуге баулу, бастаған істерін аяғына дейін жеткізе білуге дағдыландыру	1		
	11.	Сандықша	Пайдалануға жарамсыз заттардан, қорапшалардан сандықша жасап, әшекейлеуге үйрету	1		
	12.	«Жол белгілері» Пайдалануға жарамсыз заттармен жұмыс	Балалардың құрастыруға деген қызығушылықтарын арттыра отырып, ой-қиялдары мен шығармашылықтарын дамыту және алдарына мақсат қоя білуге үйрету	1		
Желтоқсан	13	Рамкаларжасау	Балаларға жарамсыз заттарды, дәндерді рамаға ұқыпты жапсыра білуге жаттықтыру	1		
	14.	Шырша	Пайдалануға жарамсыз заттардан шырша жасауды үйрету. Баланың ой-қиялын дамыту, шығармашылықпен әрекет етуге баулу, бастаған істерін аяғына дейін жеткізе білуге дағдыландыру	1		

	15.	Пайдалануға жарамсыз материалдармен өз бетінше жұмыс	Балалардың өз қалаулары бойынша жұмыс жасау	1		
	16.	Жаңа жылдық безендіру (Түрлі-түсті қағаздармен жұмыс)	Қағаз, желім, қайшымен жұмыс істеу дағдыларын бекіту. Қиылған дайын үлгі қалыптар бойынша пішінді қиып, бір-біріне таза, ұқыпты желімдеуге үйрету. Бір-біріне қуаныш сыйлауға жұмылдыру	1		
Қаңтар	17.	Аққала	Балаларға қағазды умаждау арқылы домалақтап, бір-біріне желімдеп, аққала жасату	1		
	18.	«Қуыршақ» театры (Қолтырауын Гена, Чебурашка)	Пайдалануға жарамсыз заттардан ойыншықтар жасауды үйрету. Баланың ой-қиялын дамыту, шығармашылықпен әрекет етуге баулу, бастаған істерін аяғына дейін жеткізе білуге дағдыландыру	1		
	19	Пингвин	Балаларға пластикалық бөтелке мен ермексаздан пингвин жасауды үйрету	1		
	20	Өз бетінше жұмыс	Балалардың өз қалаулары бойынша жұмыс жасау	1		
Ақпан	21	Үй	Балаларға пластикалық ыдыстардан, пенопластан әр түрлі заттар жасауға үйрету	1		
	22	Досыма арналған альбом	Қағазбен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіру. Тік төртбұрышты қағазды тең екіге бүктеу және бір-біріне желімдеу әдіс- тәсілдерін меңгерту. Альбомды әшекейлету арқылы көркемдік талғамдарын дамыту. Бастаған ісін аяғына дейін жеткізуге тәрбиелеу	1		
	23	Көңілді шеберхана	Қағаздан әр түрлі ойыншық жасау тәсілдерін үйретуді	1		

			жалғастыру. Дөңгелектеу арқылы конус жасауға үйрету. Дайын жұмыстарды өздері бағалай алуға үйрену			
	24	Ит (Табиғи материалдармен жұмыс)	Жануарлардың бейнесіне сәйкес табиғи материалдар таңдай алуға үйрену. Бастаған істерін аяқтауға дағдыландыру	1		
Наурыз	25	Аналарға сыйлық (Құттықтау ашық хат)	Қалың қағаз бетіне жұмсақ мочалканы (губка) алма пішініне ұқсатып қиып, желімдеп, бетіне ине қадағыш жасау	1		
	26	Көбелек (Табиғи материалмен жұмыс)	Балаларды табиғи материалдармен таныстыру. Жұмыс істеудің алғашқы дағдыларын қалыптастыру. Ойыншық жасау барысында дене бөліктерін салыстыра білуге үйрету. Әдемілікке баулу	1		
	27	Қамшы өру	Әр түсті үш жіпті өруді және оның ұштарын бекітіп, таяқшаға байлауды үйрету. Өз қолдарымен бұйым жасауға деген қызығушылықтарын арттыру. Еңбек нәтижесіне жетуге тәрбиелеу	1		
	28	Құстарұясы	Балаларға пластикалық ыдыстан ұя жасауды үйрету	1		
Сәуір	29	Желкенді қайық	Жаңғақ қабығына ермексазды төлтыра отырып, дайын таяқша жапырақты қадап бекіту	1		
	30	Ұшақ	Балаларды қағазды бекітудің қарапайым әдістерімен таныстыруды жалғастыру. Бүктеу кезінде қарама-қарсы қабырғалары мен бұрыштарының сәйкес келуін қадағалап отыруға үйрету	1		
	31	Табиғи материалдармен жұмыс	Балалардың өз қалаулары бойынша жұмыс жасау	1		

	32	Үйрек (Оригами)	Саусақ бұлшық еттерін және баланың ой-қиялын дамыту; Қағазды әр түрлі әдіспен бүктеуге жаттықтыру	1		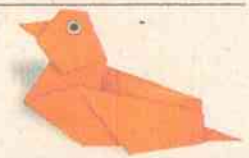
Мамыр	33	Көгершін (Оригами)	Қағазбен жұмыс істеудің әр түрлі тәсілдерін үйретуді жалғастыру; Саусақ бұлшық еттерін жетілдіру	1		
	34	«Мимоза тармақшалары»	Дөңгелек түрдегі заттарды қия білуге, бөліктерден құрастыра білуге үйрету. Саусақтарының бұлшық еттерін жетілдіру	1		
	35	Кеме (Оригами)	Балаларды қағаздан бұйымдар жасауға үйретуді жалғастыру. Қағазды бүктеу, жазу арқылы саусақтарды әр түрлі ұсақ қимылдарды жасауға үйрету. Балалардың байқағыштығын, зейінін дамыту	1		
	36	Шығармашылық көрмеұйымдастыру	Балалардың жыл бойы жасаған жұмыстарынан көрме ұйымдастыру	1		
				36 сағат		

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі кіші жастағы балаларды тәрбиелеу мен оқытуға арналған «Зерек бала» бағдарламасы

2. Ортаңғы топқа арналған «Балақай» бағдарламасы

3. З.В.Лиштван
Конструирование

4. Т.С.Комарова
Занятия по изобразительной деятельности в детском саду
Москва «Просвещение» -1991

5. Р.С.Буре, Г.Н.Година
Учите детей трудиться
Москва «Просвещение» -1981

6. Ғаламтордан алынған материалдар